

”Blott lagliga medel.”

Einar Håkansson

1906

Dessa ord bilda en stående fras, som med korta mellantider presentera sig för ens ögon och öron i arbetar-rörelsens tidningspress, mötesanföranden och resolutioner.

Särskildt i sammanhang med de senare årens rösträttsstrider och de stora arbetskonflikterna har den frasen brukats flitigt af arbetarna.

Deras värsta fiender äro icke regenter, kapitalister o. d., utan deras egen dumhet och feghet. Och ingenting bevisar bättre att arbetarna äro dumma än deras ständiga tal om att de i striderna för sina fordringar blott vilja använda »alla lagliga medel».

Hvarför äro då arbetarna så ifriga att vilja använda blott dessa?

Motiven äro flera. Ett är rent taktiskt: för att vinna »allmänhetens sympatier», hvilket de tro skall hjälpa dem. Till detta sällar sig också det fega krypanDET för det konventionella, rädslan att göra något som kunde stöta den allmänna opinionen, äfven om det de gjorde vore rätt, emedan det kunde kasta en »skugga» öfver dem.

Men om de nu också skulle lyckas vinna allmänhetens sympatier, få den allmänna opinionens understöd, är det därmed också ensagdt, att de vinna hvad de åsyfta? Visst inte. Och man kan också i vissa fall redan på förhand förutse, att användandet af blott lagliga medel ovillkorligen måste föra till fiasko. Blevde däremot *olagliga* medel vid samma tillfällen använda, kunde de föra till en säker seger.

Ett exempel på onyttan af den allmänna meningens sympatier och af lagliga medel ha vi i den svenska arbetarklassens mångåriga kamp för allmän rösträtt. Hufvudtemat härunder har varit: vi skola använda blott lagliga medel för att därigenom visa oss som mogna medborgare, få den allmänna opinionen på vår sida och sålunda riksdagen påverkas till vår förmån. Men trots detta, är denna kamp ännu resultatlös.

Allmänhetens sympatier genom vår lagenliga kamp är således af ringa eller ingen nytta för oss. Därför skola vi kasta allmänhetens sympatier i skräpvrån och i stället söka skaffa oss *respekt*. Därigenom vinna vi säkrare målen eller åtminstone fortare.

Men respekten kunna vi icke alltid skafa oss med lagliga medel. Respekten bygges oftare på fruktan än på vänskap och sympati. Vi skola således göra oss *fruktade*, om vi anse det nödvändigt att på något sätt inverka på allmänheten eller rättare: på den besittande, härskande klassen.

Detta lyckas dock icke gärna genom användandet af endast lagliga medel. Och absolut icke då det gäller direkta angrepp mot det bestående samhällssystemet själfvt. Ty lagarna äro stiftade till den härskande klassens förmån, och arbetareklassen skall därför aldrig lyckas komma åt den förra om den vill föra striden blott »inom laglighetens rāmärken». Detta veta de besittande och sitta därför trygga så länge vi äro snälla och laglydiga.

Men skulle vi börja föra kampen utan hänsyn till hvad lagarna förbjuda eller tillåta, då skulle vi ha lättare att tvinga våra fordringar igenom.

Med lagliga medel kan man ju visserligen, fastän icke alltid, tvinga sina fordringar igenom i det nu bestående samhället. Men gäller det att *omstörta* detsamma, att förvandla det från ett kapitalistiskt till ett antikapitalistiskt, då räcka ej, såsom ofvan antydts, de lagliga medlen, utan då måste med nödvändighet äfven de *olagliga* tillgripas. Då måste arbetarna, de förtryckta, hänsynslöst bryta mot det bestående samhällets lagar - blifva lagbrytare.

Men nu komma vi till det andra motivet bland arbetarna för användandet af blott lagliga medel: respekten för *lagens hälgd*.

Lydnadsplikten för myndigheter och lagar är genom den dressyr, s. k. »uppfostran», som staten bibringat arbetarna, så inpräntad i dem, att de i allmänhet icke kunna tänka sig annat än att de böra rätta sig efter lagarna, äfven om dessa äro »orättvisa klasslagar». Och lagöfverträdelse, olaglighet och laglöshet har i deras inbillning (och i »öfverklassens» med för resten!) blifvit liktydigt med någonting dåligt.

Och den socialdemokratiska agitationen försummar heller icke att ytterligare inskräpa detta.

Jag vänder mig särskildt mot socialdemokratien, därför att detta parti vill representera den moderna arbetarrörelsen. Att nämna de liberalt och kristligt »färgade» arbetarpartiernas ståndpunkt häruti, anser jag onödigt, ty de äro ju afgjorda försvarare af det bestående.

De socialdemokratiska agitatorerna skriva hätska tidningsartiklar och hålla harmfyllda tal om huru orättvisa de nuvarande lagarna äro, huru de äro stiftade af öfverklassen utan den andra klassens åhörande, huru de äro till för att bevara det bestående, hvilket sammanfaller med öfverklassens privilegier, framför allt privatäganderätten, och så vidare.

Men efter att sålunda ha gått illa åt de nuvarande lagarna, för hvilket de ju förtjäna tack, generar det dem dock ingalunda att fordra att arbetarna likväl böra lyda dessa lagar.

Och de socialdemokratiska agitatorerna kunna konsekvent ej heller göra annat. Ty socialdemokratien bygger på *auktoriteten* och *disciplinen*. Socialdemokratien vill »folkstaten» med alla dess myndigheter och lagar. Men dessa kunna icke existera annat än på auktoritet och disciplin, som socialdemokratien därför måste sträffa att bibehålla.

Genom att uppmana arbetarna att trotsa och bryta mot lagarna och använda äfven olagliga medel för sin befrielsekamp, skulle lagarnas auktoritet dock på ett betänkligt sätt rubbas.

Den socialdemokratiska staten vill lika gärna som den nuvarande, att folket skall låta styra sig och blifva »goda, laglydiga medborgare», som alltid äro färdiga att lojalt hjälpa öfverheten, beifra hvarje lagöfverträdelse. Därför ligger det naturligtvis i socialdemokratiens intresse att hos sina anhängare inpränta vördnaden för auktoritet och disciplin. Märk blott, med hvilken ängslan den öfvervakar partidisciplinen och partiprogrammets hälgd!

Om de bestående lagarna äro dåliga, ja då må vi se till, att de blifva bättre, men intill dess böra vi iakttaga dem, menar socialdemokratien. Och härigenom söka de få en trumf för »den parlamentariska vägen».

Häraf följer, att socialdemokratien icke skall kunna hjälpa arbetarna mycket i detta samhälle, än mindre omstörta det, så länge den håller på blott lagliga medel.

Här vore det kanske på sin plats att närmare redogöra för statens, myndigheternas och lagarnas verkliga innebörd, som gör att dessa ting icke äro nödvändigt vare sig ondt eller godt, utan tvärtom onödiga och skadliga. Och häraf följer, att också en socialdemokratisk stat ej skulle vara tillfredsställande. Men då utrymmet i denna artikel icke tillåter det, måste jag afstå därifrån.

Man behöfver dock icke ge sig in på socialistiska resonemanger om lagarnas väsen för att finna skäl, som tala för att vi icke behöfva iakttaga lagligheten vid striderna för våra angelägenheter.

Socialdemokratien må ha rätt eller icke, lagarna må vara nödvändiga och bra eller icke - ett skäl finnes dock som praktiskt talar för att vi, eller åtminstone en del af oss, ej äro förpliktade att fästa afseende vid hvad lagen säger. Jag citerar en passus ur en föregående artikel af mig i *Brand*.

»Om det väl ändå blott vore bland dem, som valt lagstiftarna och deltaga i det parlamentariska lifvet, som riksdagens beslut ägde kraft och fordran på efterrättelse; men nej, också vi som afsky stat, parlament och lagar, skola lyda dem, och om så behöfves, med de brutalaste våldsmedel tvingas därtill.

Dock bör det väl vara klart för hvarje tänkande människa, att man icke kan vara moraliskt förpliktad att ställa sig till efterrättelse föreskrifter från en institution, som man ej varit med om att välja, och hvars auktoritet man ej erkänner.»

Där ha vi det! Just medvetandet härom böra vi inarbeta hos oss: vi äro *icke* skyldiga att rätta oss efter lagen, när vi icke valt lagstiftarna eller annorledes gifvit lagen vårt erkännande. Bland dem, som valt lagstiftarna och erkänner lagen, kan den ha gällande kraft, men *utanför deras krets, upphör lagens myndighet.*

Om t. ex. jag såsom typograf icke skulle vara nsluten till den existerande organisationen inom facket och sålunda ej håller vare sig personligen deltagit i omröstningar af denna organisations stadgar eller valt kongressombud, som lagstiftat för organisationen, eller valt dess styrelse och myndigheter, så följer ju självklart däraf, att jag *icke* är förpliktad iakttaga nämnda organisations stadgar och eller dess myndigheters påbud. Och detta oafsedt hur nödvändig och förträfflig organisationen än må vara.

Och precis detsamma är förhållandet till den andra organisationen, staten. Jag har icke vare sig personligen eller genom ombud deltagit i lagstiftningen och är sålunda icke skyldig att rätta mig efter lagen. Det är visserligen sannt, att jag är ansluten till staten, men därtill är ajg med våld tvingad och det förbinder mig således till ingenting, lika litet som en aftvungen ed skulle göra det.

Mot tyranniet har man inga andra förpliktelser än att ge det klacken där bak.

Låtom oss därför icke hysa någon vidskeplig fruktan för lagbrott och för att blifva lagbrytare. Dessa två ord skorra illa i de samhällsbevarandes öron, men få icke göra det i de revolutionäras.

Det finnes inga statslagar, som afsiktligt gynna revolutioner: alla sträfva de att bevara det bestående samhällets lagar. Och en revolutionär måste också när som helst vara färdig att bryta med lagarna, när dessa stå i vägen för hans planer. Lagbrottet själf är revolutionärt.

Hvad de förtryckta i Ryssland dessa tider företaga sig och som fyller oss med glädje är ju ej annat än en serie af svåra lagbrott.

Om kämparna och banbrytarna för frihet och framsteg under alla tider hållit så strängt på att använda blott lagliga medel, skulle vi i dag icke ha hunnit så långt som vi gjort. Men de bröto ofta och djärft mot lagen.

Det är genom att bryta mot lagarna och gå »utom laglighetens rämärken», som de största segrarna vunnits. Och dessa de forna tidernas lagbrytare och förbrytare, dem hedra t. o. m. de samhällsbevarande i dag!

Alltså, kamrater: i stället för »blott lagliga medel», skall vår lösen vara: **Med alla medel.**

Det Anarkistiska Biblioteket



Einar Håkansson
"Blott lagliga medel."
1906

Tidningen Brand #4 1906

sv.anarchistlibraries.net